

AKROPOLITÁN

Pro
Zemi

NOVÁ AKROPOLIS
MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

FILOZOFIE
KULTURA
DOBROVOLNICTVÍ

č. 157

DUBEN 2023

AKROPOLITÁN

FILOZOFIE - KULTURA - DOBROVOLNICTVÍ

DUBEN 2023 Filozofie pro život č. 157

Filozofie, kterou navrhujeme, je způsob života dostupný všem, což znamená uplatňování učení velkých mudrců v praxi.

Kultura je uskutečňování lidských hodnot v životě, čímž se stává aktivní, využívá kvality každého člověka a rozšiřuje obzory.

Dobrovolnictví je plodem vůle vložené do služby ostatním. Neexistuje větší bohatství, než je ochota.

BRNO

www.akropolis.cz/brno

HRADEC KRÁLOVÉ

www.akropolis.cz/hradec

LIBEREC

www.akropolis.cz/liberec

OLOMOUC

www.akropolis.cz/olomouc

OSTRAVA

www.akropolis.cz/ostrava

PARDUBICE

www.akropolis.cz/pardubice

PLZEŇ

www.akropolis.cz/plzen

PRAHA

www.akropolis.cz/praha

ZLÍN

www.akropolis.cz/zlin

Šéfredaktorka

Slavica Kroča

Odpovědná redaktorka

Ivana Hurytová

Redakce a grafická úprava:

Eva Bímová,

Martina Flaitingrová, Ondřej Aksamít,

Jana Aksamítová, Petra Pavlíčková,

Samuel Bíma, Aleš Gabriel

Nová Akropolis se nemusí plně ztotožňovat s obsahem uveřejněných textů, odpovídají za ně výhradně jejich autoři.

Všechna práva vyhrazena.

Tento časopis nebo jakákoli jeho část nesmí být reprodukovány v jakékoli formě bez předchozího písemného svolení vydavatele.

5

ZMĚNY OSOBNOSTI

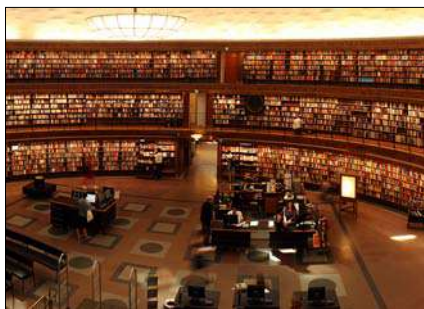
MATKA ZEMĚ

9

11

LIDOVÉ ZVYKY SPOJENÉ S JAREM

KNIHY, PRŮVODKYNĚ LIDSTVA

13

15

YELLOWSTONSKÝ NÁRODNÍ PARK,
NÁVRAT K POČÁTKŮM ZEMĚ

Vstupujeme do měsíce, v němž si připomeneme dva významné dny: 22. dubna Mezinárodní den Matky Země a 23. dubna Světový den knihy.

Jako mezinárodní organizace zabývající se filozofií, kulturou a dobrovolnictvím oslavujeme oba, protože jsou součástí nejen našich přednášek a kurzů, ale i praktické aplikace toho, co se na nich učí.

„Co cítí Země, když hoří její stromy?“

Delia Steinberg Guzmán

Žijeme na planetě jménem Země, o níž schválně neříkám „naše“, protože nepatří pouze nám, neboť má i jiné „děti“, jako jsou zvířata, rostliny a minerály. Velmi nesobecky poskytla přístřeší všem těmto rozmanitým říším v naději, že budeme rozvíjet harmonické soužití a vzájemně si pomáhat a vzájemně si být prospěšní.

Proto se o ní mluví jako o Matce Zemi..., a jako každá matka i ona miluje všechny své potomky, z nichž je s některými, jako jsou rostliny a minerály, dokonce i fyzicky propojena, protože své kořeny noří hluboko do půdy, nebo jsou to pevné skály, z nichž je utvořena. Dokonce i zvířata s ní žijí v symbióze a umí s ní soužití a vracet jí to, co jim nesobecky poskytla, aby mohla přežít.

A pak přichází „Člověk, pán tvorstva“, který ani na Zemi, ani na ostatní živé bytosti, které nestvořil, nepohlíží s bratrskou láskou, ale jako tyran, jenž má své služebnictvo, které žije pouze kvůli němu a pro něho.

Naštěstí ne všichni takto uvažují. Abychom takový postoj změnili, je nutné vzdělávat svou duši, která srdcem pochopí, že jsme úzce spjatí a potřebujeme se navzájem, pokud chceme na Zemi pobýt ještě nějakou dobu.

A zde přichází na řadu knihy: nádherní průvodci životem plní filozofických rad o správném životě, morálce, etice...

„Knihy jsou nádobami ducha.“

Thomas Mann

Stejně, jako potřebujeme vodu a jídlo, aby přežilo naše tělo, potřebujeme i knihy, aby žil náš duch. Existují však potraviny, které našemu tělu neprospívají, protože ho po nich bolí žaludek, tloustne, má vysoký cholesterol, ale existují i takové, které jsou jeho zdraví prospěšné. I knihy mají stejný účinek na duch. Mohou mu uškodit, vyvolat závratě, usměrnit ho ke špatnému cíli, což způsobí, že sejde z cesty a zabloudí v pralese nesmyslů. Mohou mu způsobit obezitu a on už nebude plastický ani elastický, aby prozkoumal pravdy, protože je obalen mylnými názory, měnícími se s každým novým módním proudem.

A pak jsou takové, které už po tisíciletí mají stejnou nesmrtelnou hodnotu bez ohledu na to, zda byly vyryty do kamene, sepsány na nejvzácnějším papýru, či vytištěny na moderním stroji.

„To, co víme, je kapka, to, co nevíme, je oceán.“

Isaac Newton

Proč lezeme po horách? Proč cestujeme k moři? Proč se procházíme rozkvetlou loukou? Protože se rádi kocháme nádherami Matky Země. Protože si na sluníčku chceme přečíst dobrou knihu. Protože chceme baterky svého těla nabít energií, kterou nám může poskytnout pouze příroda.

Ať nám tato Matka žije ještě dlouho, protože je jediným přístřeším, které máme. Ať ještě dlouho vychází dobré knihy, které potěší naši duši i náš duch, abychom mohli soužití na této planetě v klidu a míru a mohli se věnovat rozvoji lidskosti v nás.

Slavica Kroča

PODOBENSTVÍ O OSLU VE STUDNI

Jednoho dne sedlákovi spadl osel do studny.

Zvíře celé hodiny hlasitě naříkalo,
zatímco se sedlák snažil vymyslet něco,
co by mu pomohlo dostat osla ven.

Nakonec usoudil, že osel je starý a studna je vyschlá,
že by ji stejně musel zasypat a že opravdu nemá cenu
vytahovat starého osla z vyschlé studny.

Zavolal všechny sousedy, aby mu přišli pomoci.

Každý popadl lopatu a začali házet hlínu do studny.

Oslík si uvědomil, co se děje, a strašlivě vykřikl.

Ale po pár lopatách hlíny k překvapení všech ztichl.

Sedlák se nakonec podíval do studny

a byl ohromen tím, co viděl...

S každou lopatou hlíny udělal osel
něco nečekaného: setřásl ji ze sebe a udusal.

Brzy byli všichni překvapeni, když viděli,
jak osel dosáhl okraje studny,

přeskočil je a utekl...

Život na tebe bude házet
všechny druhy bláta.

Řešení, jak se ho zbavit, je setřást ho

a využít ho k tomu, abys vykročil

kupředu. Každý náš problém

je příležitostí udělat krok vpřed.

I z nejhlubších propastí se dokážeme
zachránit, pokud se nevzdáme.

Neznámý autor

ZMĚNY OSOBNOSTI

(POKRAČOVÁNÍ ČLÁNKU Z MINULÉHO ČÍSLA)

Období života a změny osobnosti

Přesně řečeno, osobnost se začíná formovat od okamžiku narození. I když v prvních měsících života, a dokonce v prvních letech převládají reflexy a instinkty, dítě má velkou schopnost učit se, která vyplývá z jeho velké schopnosti pozorování a jeho potřeby přizpůsobit se světu, jenž ho obklopuje. Kromě případů těžkých nemocí, které postihují důležitá mozková centra dítěte a zbavují ho veškeré možnosti komunikace, je závislé na těchto prvních vztazích se svou rodinou, aby si vytvořilo představu o světě a o něm samotném. Hlavní roli hraje fantazie, a aniž bychom ji zavrhovali, je nezbytné ji vést k imaginaci, přičemž jedna se od druhé liší tím, že první nemá kontrolu nad sledem ani průběhem jednotlivých představ, zatímco druhá je spojuje uspořádaným a soudržným způsobem, což v budoucnosti usnadňuje vyšší míru kreativity.

Dospívání je zásadní období, neboť se zkušenosti začínají obracet směrem do nitra a velkým objemem je já: vlastní rozpoznaná a přijatá identita, sejmými ctnostmi i neřestmi, je zásadním krokem pro

utváření osobnosti. Nezapomínáme na pohlavní rozvoj, ale věříme, že dokonce i tento fyziologický aspekt se mění v nové intimní prožitky.

Během mládí získaná výchova vede k výběru toho či onoho způsobu života, od studia, profese nebo založení rodiny. V tomto období lze všechno uskutečnit a lze všechno ztratit. U těch, kteří očekávají uskutečnění svých snů, obecně převládá nadšení pro to, co život poskytuje. Osobnost, pokud není dosud ustálená, čelí prvním vážným zklamáním, která se v krátké době změní na frustrace. Bohužel utvrzení osobnosti ve světě, jako je ten náš, téměř výlučně závisí na sociálním, profesionálním a ekonomickém úspěchu, který lze získat. To citové má svou důležitost, ale často ustupuje do pozadí před oceněním a uznáním druhých.

Zralost odpovídá inventuře života. Osobnost však na ní nezávisí. Již je daná. Může souhlasit s tím, co uskutečnila, či nikoli, ale není to již období, v němž se stabilizuje. Totéž se děje během stáří, kdy individuální spokojenost ve velké míře závisí na tom, co bylo sklizeno předtím: fyzické opotře-

bování, které není vždy omezením, nepostihuje mysl ani city, ani hodnoty, které sloužily jako vodítko během předchozích let.

Změny osobnosti spojené s životními obdobími jsou „normální“, i když se mohou stát patologickými, pokud nikdy neexistovala více nebo méně stabilní rovnováha, poznání toho, čím každý je, a toho, co může a musí dělat, aby získal to nejlepší ze sebe sama.

Existují další mnohem hlubší změny, které se netýkají věku. V životě existují okamžiky, které přijdou dříve nebo později a které odpovídají opravdovému znovuzrození. Jsou jako setkání se sebou samým, která nás zasáhnou, jako odhalení toho, co jsme nevěděli, ale chceme vědět, nebo toho, co tušíme a potřebujeme si to ověřit.

Snad jsou tyto změny nejdůležitější, jsou těmi, které skutečně utvářejí lidskou bytost a z nichž se skládá její osobnost, jako by byla uměleckým dílem. Všichni filozofové, kteří se starali o své učedníky, se snažili vyvolat tento typ změny, a stojí za to si připomenout sokratovský výraz přeměnit se v „porodní báby duší“, aby se zrodilo to neznámé, s čím soužije každý jednotlivec, a abychom tomu uvolnili v sobě místo. Lze to nazývat dvojitou osobností? Nebo je to snad osobnost, která přidává nové, dříve chybějící faktory, které poskytnou nové odstíny individu, až ho učiní nepoznatelným dokonce i jemu samému?

Je možné zničit osobnost?

To je jeden z argumentů, kterým se ohánějí proti sektám a který bychom bez jakéhokoli rizika mohli rozšířit na mnohá další seskupení politického a náboženského charakteru. „zničit“ osobnost znamená pouze zneužít osobnost „prázdnou“, málo formovanou, aby mohla být manipulovaná podle toho, jak se to skupině hodí. A toho samého dokáží dosáhnout „umělé ráje“ hazardu, smyslnosti, drog... Osobnost se znovu přesune ke svým základním instinktům a funguje na základě impulzů a reflexů.

Nemůžeme však říct, že osobnost je „zničená“. Správně vytvořená osobnost nikdy nebude zničena, přestože prochází těžkými situacemi.

Domnělé zničení je výsledkem nedostatečného formování.

Znovu se musíme zaměřit na výchovu, jak na tu, kterou lze získat v prostředí rodiny, tak i na tu, která se poskytuje na školách a univerzitách. Výchova nespočívá v pouhém naučení se minimu způsobů chování uznávaného společností, nebo v přeplnění se údaji, které mysl zaznamenává povrchně a zapomíná je po několika měsících. Dnes je cílem vytvářet profesionály, ale ne osobnosti, protože se téměř nikdo nezabývá tím, co probíhá v nitru, které hromadí, jako by bylo počítačem. Nikdo neučí žít, harmonizovat tuto složitou a nestabilní osobnost, se kterou počítáme, která však přesto může být mistrovským klíčem k řešení mnoha problémů, jež nám přináší život.

Dnes neexistují opravdoví Učitelé. A pokud existují, dříve nebo později musí opustit svůj idealismus, aby se mohli věnovat drsnému ekonomickému boji o přežití nebo aby neztratili práci. Pro učení je třeba trochu více svobody, a především je třeba vědět, co se bude učit. Nikdo

The Teacher's Touch, Henri-Jules-Jean Geoffroy

nemůže vytvářet vyrovnané osobnosti, pokud nenabídne příklad toho, co káže. Tedy učitelé, které potřebujeme, jsou oni mudrci, oni filozofové, o nichž snili Sokrates a Platon, schopní vidět do svého nitra, stavitelé sebe sama, ti, kteří jsou v této kategorii i stavitelé ostatních. Buditelé duší, buditelé vědomí. Lidé s osobností, celiství, nezapomenutelní, nezaměnitelní, lidé, kteří nám mohou dát lekci o osobnosti.

Změny nebo transformace?

To, se obecně nazývá „změny“, tak obávané neblahé změny, jsou rysy, které den co den a dle okolností přebírají neformované osobnosti, ty, které naplňují léta, ale ne moudrost. Tyto změny jsou hrou světla: nedefinovaná osobnost má barvu, kterou odráží v daném okamžiku: dnes je červená, zítra je černá a pozítří kdo ví... Jisté je, že nemá barvu, a proto ji mění bez pevného směru.

Transformace jsou to, co mění osobnost v pozitivním smyslu. Osobnost také může být podrobena alchymistickému dílu a rozvinout se od olova ke zlatu, od uhlí s neuspořádanými molekulami

k diamantu s uspořádanými krystaly. Proč se v člověku nemůže odehrát totéž, co se odehrává v kamenech a v kovech?

Všechno, co žije, je v pohybu, všechno směřuje ke svému vlastnímu cíli, i když se vždy neví, jaký cíl to je. Proto se vše, co žije, hýbe, transformuje. Jedná se tedy o to následovat zákony života, zamezit změnám, které jsou potulováním bez smyslu, aby se dosáhlo postupné a stabilní transformace, tak, že se každý uskutečněný krok stane jedním úsekem vydobyté cesty, beze strachu, že ho ztratíme.

Heslo „poznej sebe sama“, které řídilo ty, již vstoupali do chrámů, aby formovali svoji osobnost, se dnes více než kdykoli jindy musí stát cílem. Učme se od těch, kteří znali sebe sama a zanechali nám jasné stopy na stezce. Rozpoznejme svoji osobnost tím, že ji budeme minutu za minutou opracovávat a podejme naši ruku těm, kteří potřebují opravdové změny, radikální transformace, aby uměli být lidskou bytostí a byli na tento stav hrdí.

Delia Steinberg Guzmán

The school teacher, Francesco Bergamini

ELEMENTÁLOVÉ, JORGE ÁNGEL LIVRAGA

ELEMENTÁLOVÉ ZEMĚ: GNÓMOVÉ, VÍLY A TRPASLÍCI

Název je odvozen od řeckého slova genomos neboli „ten, kdo žije v zemi“. Rozmanitost těchto duchů elementů je jako u všech ostatních tak velká, že sem patří jak jistá monstra (která můžeme tak nazývat vycházejíce z latinského významu „zázrak“ nebo „obměna běžného“, a jelikož je pro ně pevná zem, v níž se pohybují, takovým prostředím, jakým je pro člověka vzduch, nenarážejí ani v těch nejtvrděších skalách na větší odpor než my při poryvech větru), tak malí trpaslíci, kteří se objevují ve folklóru všech národů.

O těch prvních můžeme říci, že jsou neustále v pohybu, dokážou se zvětšovat i zmenšovat a mohou dosáhnout velikosti největších známých savců. Ti druzí mají humanoidní vzhled a nejsou větší než několik pídí.

Ti posledně zmínění jsou mnohem známější: trpaslíci nebo nevinní človičkové, dobrotiví nebo krutí jako děti. Postrádají jakékoli etické uvědomění a nelze o nich říci, že jsou dobří či špatní. Jsou od přírody šprýmaři, rádi si dělají legraci z těch, kteří je neobratně hledají, a naopak jsou poslušnými služebníky opravdových mágů. Přestože by měla existovat obě pohlaví, vyprávění ani má vlastní pozorování nezaregistrovala ženské podoby. Vypadají obvykle, jako by dosáhli zralého věku, přestože se na nich žádný věk neodráží, protože žijí po staletí a neznají stavy dětství, zralosti a stáří jako my. Vypadají stále stejně.

Kromě hlavy, která je velká v poměru k tělu, jak je tomu u humanoidních trpaslíků, jsou dobře stavění. Chodí vždy oblečení a zdá se, že šaty

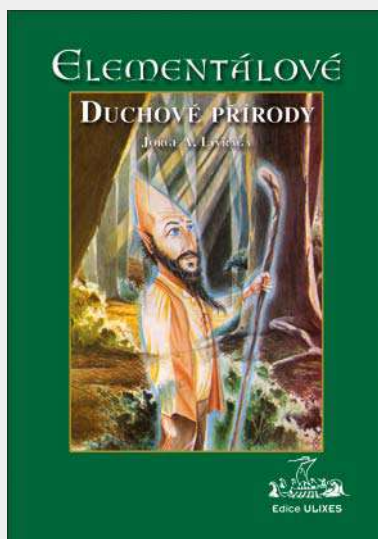
venkovského střihu napodobují lidskou módu, která se nosila v době jejich narození, a nosí ji po všechny věky svého života. Tyto šaty nevykazují známky opotřebování, i když nevypadají ani jako nové, ale jsou pomačkané a zašpiněné, jako by byly velmi staré, avšak nezničitelné.

Dokonce i při větším stupni zhmotnění, kterého mohou dosáhnout jen za velmi zvláštních podmínek a na místech, jež nejsou navštěvována lidmi, nevydávají zvuky ani je nevnímají.

Utíkají před sluncem a milují světlo luny, malých svíček a lucerniček. V klidu dokážou vydržet velmi dlouho nehybní.

Existují ti, kteří nejsou větší než pěst, ne vyšší než palec, jak říkají některé pohádky pro děti. Dospělí mohou vidět tyto bytosti jen velmi obtížně, přestože jim se zdá pravý opak, neboť v přítomnosti nebo blízkosti lidí se ukrývají za věci, do málo osvětlených koutů anebo do dlouho neotevíraných zásuvek nábytku, využívají své schopnosti procházet věcmi. Těší se z blízkosti dětí a radí jim, kde

a jak si mají hrát, tančit a zpívat, běhat a hrát si na schovávanou. Jelikož rádi dovádějí, dělají psychická kouzla, která dospělým znemožňují nalézt drobné předměty, jako je tužka, brýle, jehla, klíče. Když pak lidem spadne závoj z očí, jsou překvapeni, že objevili ztracené věci, někdy na docela jiných místech, než se nacházely předtím. To předpokládá, že trpaslíci dovedou provádět určité přesuny, i když se mnohem častěji stává, že jejich kouzlo spolu s roztržitostí, úzkostí a spěchem, které u lidí vyvolávají svými čertovými, způsobí, že samotní lidé nosí předmět v ruce a pak ho položí někam jinam, aniž by si to uvědomili.

V našich sídlech nebo na www.vecnakrasa.cz

MATKA ZEMĚ

AN ALLEGORY OF EARTH: JAN VAN KESSEL THE YOUNGER

Opět po roce si 22. dubna připomeneme Mezinárodní den Matky Země. V tomto období mnozí z nás vyvinou nějaké úsilí; vyjdou vyčistit kousek přírody, poslechnou si nějakou přednášku, či si dají nějaké předsevzetí, kterým se budou podílet na ochraně přírody.

Nevím, jak se na toto dívají v jiných končinách naší planety, ale zdá se mi, že v Evropě se stále více šíří názor, že přírodu je zapotřebí chránit prakticky za každou cenu, a to hlavně před námi samými. Myslím, že když se podíváme na své vlastní životní zkušenosti, tak cokoli „za každou cenu“ nám přineslo více škody než užítku.

V té části dějin lidstva, do které můžeme alespoň trochu nahlédnout, byla Země obvykle považována za Matku. Byla božstvem, kterému je třeba vzdát úctu. Byla bohyní, která milovala všechny své děti, a ty milovaly ji. Poskytovala jim domov a prostor k životu, jaký jim náleží. Byla i přísná a trestající, kdykoliv to bylo zapotřebí, ale vždy milující.

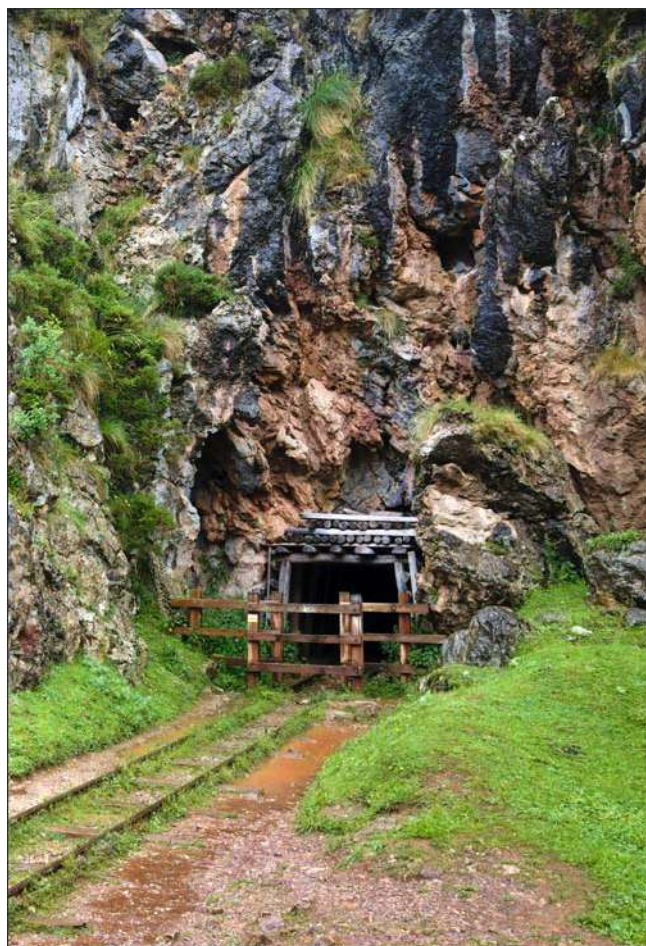
V dnešní době se někteří její „ochránci“ snaží snad i o to, abychom si zde připadali cizí a nepatřící do světa naší Matky. Snaží se nám vnuknout pocit viny za to, že jsme. To je však nemocný

názor, neboť my lidé zde máme právo na dobrý život stejně jako její ostatní děti. Možná bychom namísto nutkové potřeby chránit měli změnit postoj a raději najít své místo v systému, které s ním bude v harmonii, protože v tom případě bude i prospěšné celku.

Když se podíváme na to, jak fungují ekosystémy, na první pohled je zřejmé, že jsou vždy v dynamické rovnováze. Ta je dána tím, že všechny složky se snaží mít navrch, ale každá má kromě silných i slabé stránky a v dynamickém prostředí se pozice neustále mění, což pomáhá rovnováhu udržovat. A když se podmínky změní výrazně, časem se vytvoří rovnováha jiná.

Pokud se budeme bavit o České republice, byla a do značné míry stále ještě je prostředím s mnoha výjimečnými společenstvími rostlin i živočichů. V našem prostředí, za posledních tisíc let lidmi intenzivně obývaném a využívaném, měl člověk, oproti obecné představě, svou činností obrovský vliv právě na tuto rozmanitost (pastva, hospodaření v lesích, rozšíření polí...). Přibližně od 19. století, kdy jsme rychleji opouštěli staré způsoby života a činnosti, v krajině dochází u mnoha těchto ekosystémů k degradaci a mizení. Ovšem

vznikají také ekosystémy nové, často velmi cenné, například na důlních výsypkách.

Nebudeme-li se chtít vrátit k životu jako před sto padesáti lety, nezbude nám nic jiného než nutné změny akceptovat, a udělat něco jinak, či se něčeho vyvarovat pouze tam, kde je to možné. Základem je si uvědomit, že jsme také děti Matky Země a na tomto světě je naše místo. Oproti jiným tvorům máme však závazek rozumu. Nás nesmí vést pouze instinkt, ale potřebujeme zdravý úsudek, abychom své okolí neutiskovali a ponechali dostatek prostoru i pro ostatní a třeba i svou činností konkrétní prostředí vytvářeli. Abychom byli vitální součástí přírody.

Pokud chceme horské louky s bohatou květenou a množstvím druhů hmyzu, nestačí je dobrovolnický posekat. Nutné je, aby se zde opět pásly ovce či krávy. Nestačí zmenšit pole a nechat meze. Pokud sem nebudeme na pastvu vyhánět husy a kozy a občas je vyžínat, zarostou neprostupným křovím. Staré polní cesty kdysi vyšlapávali koně a krávy, později totéž dělaly traktory a „polňačky“

byly centrem bohatého života. Nyní jsme je zalili asfaltem a vytvořili pohodlné cyklostezky. Před třiceti až čtyřiceti lety byla naše pole plná zajíců, koroptev byla dosti běžná a skřivani zpívali všude. Přitom pole nebyla menší a chemie se používala také. Dnes se neustále propaguje sázení stromů, ale kde pokvetou sluncemilovné luční květiny, když bude všude panovat jejich stín?

Nejjednodušší ochranou je, když není potřeba chránit či zachraňovat. Musíme se naši Matku Zemi naučit vidět jako náš společný domov. Pak můžeme naplnit své potřeby a zároveň žít ve světě bohatém a pestrém. Zdravý rozum je to, co potřebujeme. A pak možná trochu méně pohodlí a více dobrodružství. Například vyjet si na kole raději rozježděnou polní cestou než po drahé a mrtvé asfaltce. Možná bychom udělali lépe, kdybychom místo zachraňování světa zlepšili své soužití v našem nejbližším okolí. S lidmi, zvířaty i rostlinami.

Miroslav Huryta

LIDOVÉ ZVYKY SPOJENÉ S JAREM

Dříve vnímali lidé proměny přírody daleko intenzivněji než my dnes. Byli v hlubším kontaktu s přírodou, většinu svého života trávili pod širým nebem. Proto také s velkým zájmem sledovali, kdy skončí zima, kdy se začne prodlužovat či zkracovat den. Tyto tisícileté neměnné cykly nejen vnímali, ale snažili se na nich i podílet, protože se cítili jejich nedílnou součástí.

V předjarním čase, kdy zima postupně slábne a příroda se nesměle začíná probouzet, se snažili nebýt jen pasivními diváky, ale chtěli přírodě pomoci.

Jedním z prvních svátků čekání jara byly Hromnice, které se slavily už 2. února. Při tomto svátku se svétily svíce, které se pak během roku zapalovaly jako ochrana před zlem, blesky, přírodními a živelnými katastrofami. Hromnice jsou však lidovým názvem svátku, kterému se oficiálně říkalo nejprve Hypapanté (setkání), později pod vlivem křesťanství se začal používat název Uvedení Páně do chrámu, podle okamžiku, kdy Josef s Marií přinášejí svého prvorozeného syna do Jeruzalémského chrámu a stařec Simeon nazývá

dítě „světlem“ k osvětlení nevěřících. Tradice Hromnic tak navazuje na daleko starší slavnosti světél v Římě, na svátek Amburbale neboli Lust-rálie, který postupně vytlačily.

Dalším zajímavým svátkem navazujícím na staré tradice je dnes znovu oživovaný Masopust, po němž následoval čtyřicetidenní půst. Masopust má mnoho jmen, můžeme se setkat s názvy jako fašank, fašínek, ostatky, vostatky či slavnost bláznů. Je to velmi starý a čistě lidový svátek. Jeho termín se odpočítával od data Velikonoc, a měl proběhnout nejpozději čtyřicet dní před svátkem vzkříšení. Latinská verze masopustu je Carnevarium (carnem levare, sbohem maso), od tohoto názvu jsou odvozeny i světoznámé karnevaly v Riu de Janeiro, Benátkách, Římě a mnoha jiných místech. Kořeny masopustu jsou těžko dohledatelné, pravděpodobně však navazoval na starověké Bakchanálie (průvody na oslavu boha Bakcha, spojovaného s úrodou a vínem). I když zima ještě neskočila a lidem docházely zásoby, shromáždili všichni potraviny, které by mohly podlehnout zkáze, což byla většina. Musíme si

uvědomit, že způsoby uchování potravin ještě nebyly tak propracované jako v dnešní době a vše, co by se včas nesnědlo, by přišlo nazbyt, a to si lidé nemohli dovolit. Výsledkem byla bláznivá oslava plná masek, jídla, pití a nevázané, uvolněné a bezstarostné veselí. Církevní otcové se snažili ze začátku s těmito pohanskými slavnostmi bojovat, ale nakonec přešli k tiché toleranci.

Po tomto důkladném vyčištění sýpek a komor začínal půst, který byl vnímán rovněž jako nutnost a současně rituální očištění před příchodem jara. Aby tato očista byla důkladná, vynášela se pátou postní nedělí neboli smrtnou nedělí figurína smrti, symbolizující zimu. Jedná se o jeden z nejstarších dochovaných obřadů u nás, který je písemně zdokumentován. Najdeme ho u všech slovanských národů jako rituál, při němž se ukončuje období odpočinku Matky Země a začíná její postupné probouzení. Ve staroslovanském pantheonu byla Morana bohyně zimy a smrti. Musíme si uvědomit, že země v zimním cyklu je vlastně zdánlivě mrtvá. Proto se také říkalo figuríně Morana, Mořena, Mařena, Smrtka či Zima. Obřad probíhal tak, že se ze slámy vytvořila lidská figurína Morany, oblékla se do jednoduchého oděvu a upevnila se na dřevěnou tyč. Poté se

vynesla v doprovodu velké části obce a házela se do řeky, rybníka, ze skály, páčila se či výjimečně byla zahrabána. Jakmile se průvod smrti zbavil, všichni se otočili a co nejrychleji utíkali zpátky do vesnice, neboť se věřilo, že ten, kdo doběhne poslední, do roka zemře.

Existuje ještě jeden rituál, který se často prolínal s vynášením Morany. Bylo jím přinášení léta nebo také „chození s lítem“. Někde se odehrávalo ve stejný den, jinde o týden později na květnou neděli. Léto se nejčastěji vytvářelo z malého jehličnatého stromku či větvičky ozdobené bílými vejci, ptáčky z těsta nebo papíru. Na vrchol byla umístěna papírová panenka. Léto nosily malé dívky a symbolicky ho přinášely do obce.

Cílem všech těchto svátků bylo přivolání jara, probuzení do té doby spící Matky Země a nastartování nového plodného cyklu. Vrcholem všech těchto obřadů byly Velikonoce, svátky jara a probuzené přírody, která dá lidem nový životní cyklus – vzkříšení.

Petr Koubek

KNIHY, PRŮVODKYNĚ LIDSTVA

Knihy jsou pro lidi tím, čím jsou pro ptáky křídla.

John Ruskin

Nejspíš se nikdy nedozvíme, kdy a kde byla napsána úplně první kniha. Egyptské papyry, mezopotámské hliněné tabulky, čínské hedvábné svitky..., každá z velkých kultur starověku měla své písemnictví a s velkou úctou opatrovala a předávala dalším generacím texty obsahující starodávnou moudrost – někdy formou symbolických mytických příběhů, jindy v podobě konkrétních rad a naučení.

To je něco, co stojí za povšimnutí: v průběhu tisíců let lidské historie se měnily zvyky, společenské normy, politická zřízení, způsob života i pohled na svět, ale záznamy textů zůstávaly jako nedílná součást každé rozvinuté civilizace. Měnila se pouze jejich forma a způsob výroby.

Ve starověku najdeme hojnost materiálů, na které se psalo: hliněné tabulky, kamenné stély, papyry, dokonce i kov. Vůbec nejstarší dochovanou knihou (ve smyslu předmětu, nikoli textu) je Etruská zlatá kniha, datovaná do doby asi 600 let př. n. l. Obsahuje šest stránek ze čtyřřadvacetikarátového zlata spojených zlatými kroužky, text se dosud nepodařilo přeložit.

Během druhého století př. n. l. se rozšířilo používání pergamenu. Tento materiál, vyráběný ze zvířecí kůže (nejčastěji ovčí, telecí nebo kozí) a pojmenovaný po městě Pergamon, byl sice známý již od druhého tisíciletí př. n. l., ale až ve druhém st. př. n. l. se masivně rozšířil. Zásahu na tom mělo soupeření mezi Alexandrií a Pergamem. V obou městech se nacházela věhlasná knihovna a v rámci konkurenčního boje došlo k zákazu vývozu egyptského papyru do Pergama. Aby se pergamská knihovna mohla dále rozšiřovat, bylo třeba najít jiný materiál na výrobu knih. Pergamen se pak na dlouhých šestnáct století stal nejčastějším materiálem na psaní ve středomořské oblasti.

V Číně se zatím kolem roku 100 př. n. l. začala rozvíjet výroba papíru a také zde byl vynalezen knihtisk. Přesná doba tohoto objevu není známa, ale nejstarší dochovaná tištěná kniha pochází z roku 868 n. l. Jedná se o *Diamantovou sútru*, jeden z nejznámějších buddhistických textů.

Znalost papíru se z Číny rozšířila nejprve do arabského světa a odtud počátkem dvanáctého století do Evropy. Vyráběl se z hadrů a dalších odpadních materiálů, a byl tudíž mnohem levnější a dostupnější než pergamen. Spolu s vynálezem knihtisku v patnáctém století to přispělo k výraznému zlev-

nění, a tedy širší dostupnosti knih. Svět vzdělání se otevřel většímu množství lidí, k čemuž přispěly i první veřejné knihovny, které začaly v této době vznikat pod patronací vzdělaných a zámožných humanistů. Knihy se pomalu stávaly součástí každodenního života...

Dnes tištěné knihy pomalu ustupují těm elektronickým. Někdo tuto změnu vítá jako další usnadnění přístupu ke knihám, pro jiného nic nepřekoná kouzlo papíru, ale nakonec se jedná jen o další změnu formy, jakých v průběhu histo-

rie přišla – a jistě ještě přijde – celá řada. Hodnota knihy se neskrývá v tom, jestli ji čteme v elektronické, nebo papírové podobě, ale v její schopnosti promlouvat k lidské duši. Jak poznáme dobrou knihu? Tak, že probudí to, co je dobré v nás. Některá v nás vyvolá touhu po poznání, jiná rozechvěje svou krásou, další inspiruje ke snaze vykonat něco velikého. Snad proto provázely knihy lidstvo po celou jeho historii: Umožňují zachytit, předávat a probouzet ty nejkrásnější plody lidského ducha.

Jiřina Koubková

The Children's Story Book, Sophie Anderson

YELLOWSTONSKÝ NÁRODNÍ PARK, NÁVRAT K POČÁTKŮM ZEMĚ

Jsou dosud na světě místa, která lidé nenavštěvují kvůli výtvorům lidských rukou, ale kvůli divotvorné moci Přírody, která zde předvádí své nejlepší dílo.

Jedním z takových míst je i Yellowstone park ve Spojených státech amerických. Nachází se na rozhraní tří států – Wyoming, Montana a Idaho. Pro jeho unikátnost a množství geotermálních úkazů jej prezident Ulysses S. Grant vyhlásil v roce 1872 za národní park, čímž se stal vůbec prvním národním parkem na světě. Jedinečný přírodní ráz tohoto území je z velké části ovlivněn děním pod povrchem.

Park má rozlohu 8981 km² a jeho součástí je i nejvýše položené jezero v Severní Americe. Toto jezero se nachází ve středu tak zvané Yellowstone kaldery. (Slovo caldera pochází ze španělštiny, znamená kotel). Tento kráter vznikl při explozi supervulkánu asi před 600 000 lety, která ovlivnila klimatické podmínky na celé planetě. Po celém světě lze ještě najít stopy po tomto výbuchu ve vrstvách sopečného popela, který byl vyvržen

do ovzduší. Současná plocha supervulkánu je asi 4000 km², což odpovídá dvojnásobku rozlohy Londýna. Osm kilometrů pod povrchem se nachází komora plná magmatu a druhá komora, která ji zásobuje, je 50 km hluboko. Kaldera nezůstává na jenom místě, ale pohybuje se, za šestnáct milionů let urazila několik kilometrů.

Jedna z teorií o vzniku tohoto vulkánu tvrdí, že se objevil před třiceti miliony let zanořením oceánské tektonické desky pod pevninskou desku Severní Ameriky. Tato deska se propadá a vytlačuje horniny a magma. V okolí samotného supervulkánu dochází ke zvedání a propadání země o osm centimetrů za rok.

Yellowstonská kaldera není osamocená, má několik bratrských vulkánů, které se nalézají jižněji od ní, jeden z nich se nazývá Long Valley. Všechny se nacházejí poblíž zlomu tektonických desek, které rozdělují Spojené státy na dvě části. Jeden konec desky se nachází nad Floridou a druhý je v oblasti nad San Franciskem.

Dnes již víme, že supervulkány jsou propojené, a to, co vyvolá jeden, udělá v nějaké míře i další. Je zajímavé, že jedním ze supervulkánů, který je spojen s tím yellowstonským, je Aira na Japonských ostrovech; opakovaně byla naměřena ve stejný čas aktivita u této sopky i v Yellowstone.

Supervulkány vznikly při utváření současné podoby planety. V historii o sobě daly vědět, pokryly planetu sopečným prachem a ochladily klima na Zemi. Tento supervulkán je aktivní údajně každých 600 000 let, jeho znovuprobuzení se tedy blíží. Jeho aktivita by měla celosvětový dopad nejen na letecký provoz, který by musel

být ukončen, ale především by došlo k zastínění slunečních paprsků na celé planetě, což by vedlo k nové době ledové. Dalším důsledkem by bylo vymírání všeho živého na Zemi. Byl by to návrat k počátkům vzniku planety a života na ní.

Nevíme, zda a kdy se to stane, ale staré (nejen) indiánské tradice z této oblasti říkají, že jsme součástí Země, ona je naším domovem a ten je třeba chránit. Pokud jí budeme ubližovat, ona se bude bránit, bude reagovat svou řečí. Není špatné si uvědomit, že ona nás nepotřebuje, zatímco my ji ano.

Jiří Hobza

PROGRAM AKTIVIT

DUBEN

I-ŤING

Úterý, 4. dubna 2023 19 hodin

Přednáška na YouTube

MYSL – PŘÍTEL NEBO NEPŘÍTEL?

Přednáška

SEDM ZÁKONŮ PŘÍRODY

Přednáška

KVĚTEN

HELENA PETROVNA BLAVATSKÁ A HLAS TICHÁ

Přednáška

ALFONS MUCHA

Úterý, 16. května 2023 19 hodin

Přednáška na YouTube

ČERVEN

CESTA ČAJE

Úterý, 13. června 2023 19 hodin

Přednáška na YouTube

PŘECHODOVÉ RITUÁLY

Přednáška

KURZ FILOZOFIE PRO ŽIVOT

Chtěli byste lépe poznat sami sebe a svět, který nás obklopuje? Máte otázky a hledáte odpovědi? Existuje více cest, jak je najít. A jednu z nich odjakživa nabízí filozofie. Když se dnes řekne slovo filozofie, často si představíme teoretickou disciplínu odtrženou od praktického života.

Tento kurz vám přiblíží filozofii takovou, jaká ve své podstatě je: srozumitelnou a užitečnou v našem každodenním životě.

Filozofie pro život

PŘÍRODNÍ FILOZOFIE

ČLOVĚK A UNIVERZUM

ODKAZ DÁVNÉ INDIE

ZÁHADY TIBETU

BUDDHISTICKÁ FILOZOFIE

MOUDROST ČÍNY

VÝZVA ŽIVOTA VE SPOLEČNOSTI

PLATON A „MÝTUS O JESKYNI“

ARISTOTELES

PLOTIN A NEOPLATONICKÁ ŠKOLA

DŮLEŽITOST VÝCHOVY

EGYPT

ŘÍM A STOIKOVÉ

DĚJINY, PAMĚŤ A ZKUŠENOST

DĚJINY A MYTOLOGIE

HISTORICKÉ CYKLY

SVOBODA A OSUD

Součástí kurzu jsou cvičení rozvíjející schopnosti člověka:

POZORNOST

KONCENTRACE

PAMĚŤ

IMAGINACE

VŮLE atd.

„Země je moje vlast
a lidstvo je moje rodina.“

Chalíl Džibrán

Pro
Zemi

 NOVÁ AKROPOLIS
ŠKOLA FILOZOFIE

www.akropolis.cz